

NOTA

PROGRAMMA VAN MAATREGELEN
PROEFPUTTENONDERZOEK

LEUVEN BOOGHUYS
(prov. Vlaams-Brabant)

 MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Auteurs: Thomas APERS, Annika DEVROE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Projectcode 20171115

- **Administratieve gegevens**

Projectcode:	2017I115
Naam erkende archeoloog:	Thomas Apers
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2016/00110
Locatiegegevens:	Leuven Booghuis (zie plan in bijlage 1, 2 en 3 in verslag van resultaten bureauonderzoek 2016K260 (ID 1368))
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 173689, Y: 173996 X: 173771, Y: 173883
Kadastergegevens:	Leuven, afdeling 2, sectie C, percelen 134t, 132r, 132c 269t (partim) (zie plan in bijlage 3 verslag van resultaten bureauonderzoek 2016K260)
Topografische kaart:	zie plan in bijlage 1 en 2 in verslag van resultaten bureauonderzoek 2016K260
Begindatum onderzoek:	25/09/2017
Einddatum onderzoek:	20/10/2017
Relevante termen thesauri:	Nieuwe Tijd, middeleeuwen, klooster, proefputtenonderzoek
Plan met afbakening verstoorde zones:	/
Alle betrokken actoren:	Thomas Apers (erkend archeoloog), Annika Devroe (erkend archeoloog), Jan Meeus (contactpersoon initiatiefnemer), Werner Wyns (technisch medewerker)
Betrokken personen buiten het project:	Joke Buijs (adviseur monumentenbeleid Leuven)
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

- **Aanleiding vooronderzoek**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2016K260.

- **Resultaten vooronderzoek zonder ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten bureauonderzoek 2016K260.

- **Resultaten vooronderzoek met ingreep in de bodem**

➔ zie het verslag van resultaten proefsleuvenonderzoek 2017I115.

1. Inleiding

Op basis van de geplande verstoring in de bodem op de OCMW-site 'Booghuys' in de Vlamingenstraat te Leuven dringt zich na een grondige bureaustudie een archeologisch vooronderzoek op. De gebouwen van dit centrum, die zich sinds 1983 op het terrein bevinden, worden vervangen door een volledig onderkelderde nieuwbouw.

Aanvankelijk werd geadviseerd om de proefputten pas aan te leggen na de sloop van het bestaande gebouw. Aangezien het gebouw reeds niet meer in gebruik was en de opdrachtgever toch vrij snel een zicht wou krijgen op het archeologisch onderzoek, werd besloten om af te wijken van het Programma van Maatregelen en de proefputten aan te leggen vóór de sloop van het gebouw.

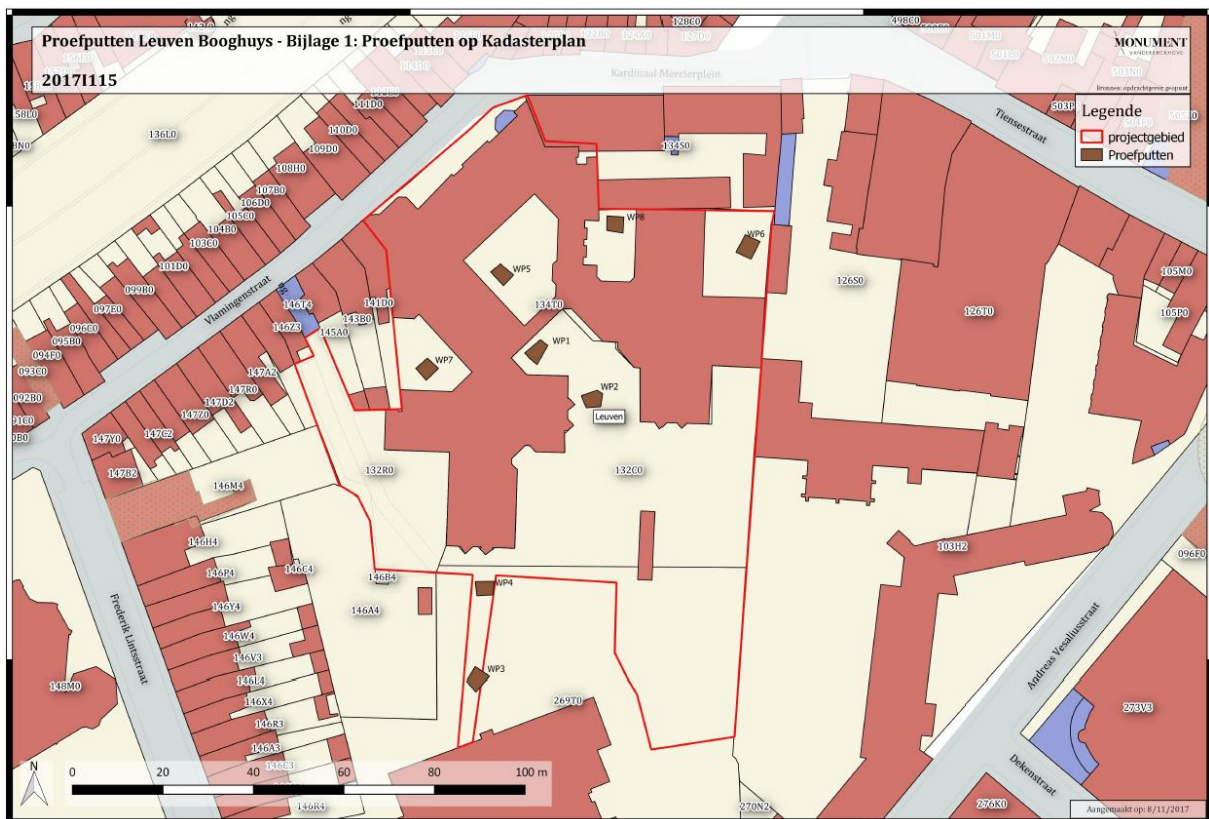
Gezien tijdens dit onderzoek enkele 17de-18de eeuwse muurresten werden aangesneden die aan het klooster van de geschoeide Karmelietessen kunnen worden toegeschreven, alsook een akkerlaag uit de middeleeuwse periode, wordt een verdere begeleiding van de sloopwerken geadviseerd, daar waar de footprint van de geplande werken deze van de huidige kelders in diepte en/of vlak overschrijdt.

2. Gemotiveerd advies

2.1. Volledigheid van het vooronderzoek

Op het onderzoeksterrein werden 8 proefputten aangelegd. Deze werden ingepland op basis van de geplande verstoringen, daar waar de footprint van de nieuwbouw deze van de huidige bebouwing zal overschrijden. De proefputten werden aangelegd tot op de onverstoorte moederbodem. Indien dit praktisch niet mogelijk was werd de diepte van de moederbodem door middel van een boring vastgesteld.

In de proefputten werden diverse archeologische sporen geregistreerd. Het gaat om muurresten, oudere lagen en kuilen. Enkele muurresten kunnen mogelijk aan het klooster van de geschoeide Karmelietessen toegeschreven worden. Recentere verstoringen hebben reeds heel wat archeologische resten verstoord. De kleine oppervlaktes van de proefputten en het versnipperd beeld, inherent aan een dergelijk prospectieonderzoek, bemoeilijken de datering en interpretatie van de sporen.

Figuur 1: De aangelegde werkputten (bijlage 1 verslag van resultaten proefputtenonderzoek).

2.2. De aanwezigheid van de archeologische site

Ondanks diverse recentere verstoringen konden in de proefputten wel archeologische resten geregistreerd worden, bestaande uit oudere lagen, kuilen en muurresten.

Een laag die over meerder proefputten geregistreerd werd kan mogelijk geïnterpreteerd worden als een middeleeuwse akkerlaag. Enkele muren kunnen mogelijk in verband gebracht worden met het klooster van de geschoeide Karmelietessen, dat in de 17de eeuw het Sint-Niklaasgasthuis verving. Door de beperkte informatie kan dit echter niet met zekerheid aangetoond worden. Er werden geen skeletten of andere sporen van begravingen teruggevonden.

2.3. Waardering van de archeologische site

De eerste fase van het archeologische vooronderzoek met ingreep in de bodem door middel van proefputten toonde aan dat binnen het plangebied archeologische sporen in de ondergrond bewaard bleven. Sluitende bewijzen van bewaarde resten van het gasthuis of klooster werden niet teruggevonden. Enkele muren zouden afkomstig kunnen zijn van het klooster maar kunnen enkel op basis van baksteenformaten in de 17de-18de eeuwse periode gedateerd worden. Er werden geen sporen van begravingen, noch ander vondstmateriaal teruggevonden dat in verband gebracht kan worden met het gasthuis of klooster. Desalniettemin wordt de aanwezigheid van muurresten uit de kloosterfase en de oudere akkerlaag van vrij hoge archeologische waarde geschat. Gezien de losse muurfragmenten die werden aangetroffen valt het ook niet uit te sluiten dat zich net buiten de grotendeels verstoorde werkputten (1, 3, 6, 7) nog restanten kunnen bevinden.

2.4. Impactbepaling

In sommige delen van de geplande nieuwbouw zullen geplande kruipkelders niet dieper worden aangelegd dan de huidige kelders. Op deze plaatsen zal het archeologisch niveau niet geraakt worden.

Op plaatsen waar de footprint van de nieuwbouw die van het huidige gebouw overschrijdt, in diepte en/of in vlak, zullen de archeologische resten vernield worden.

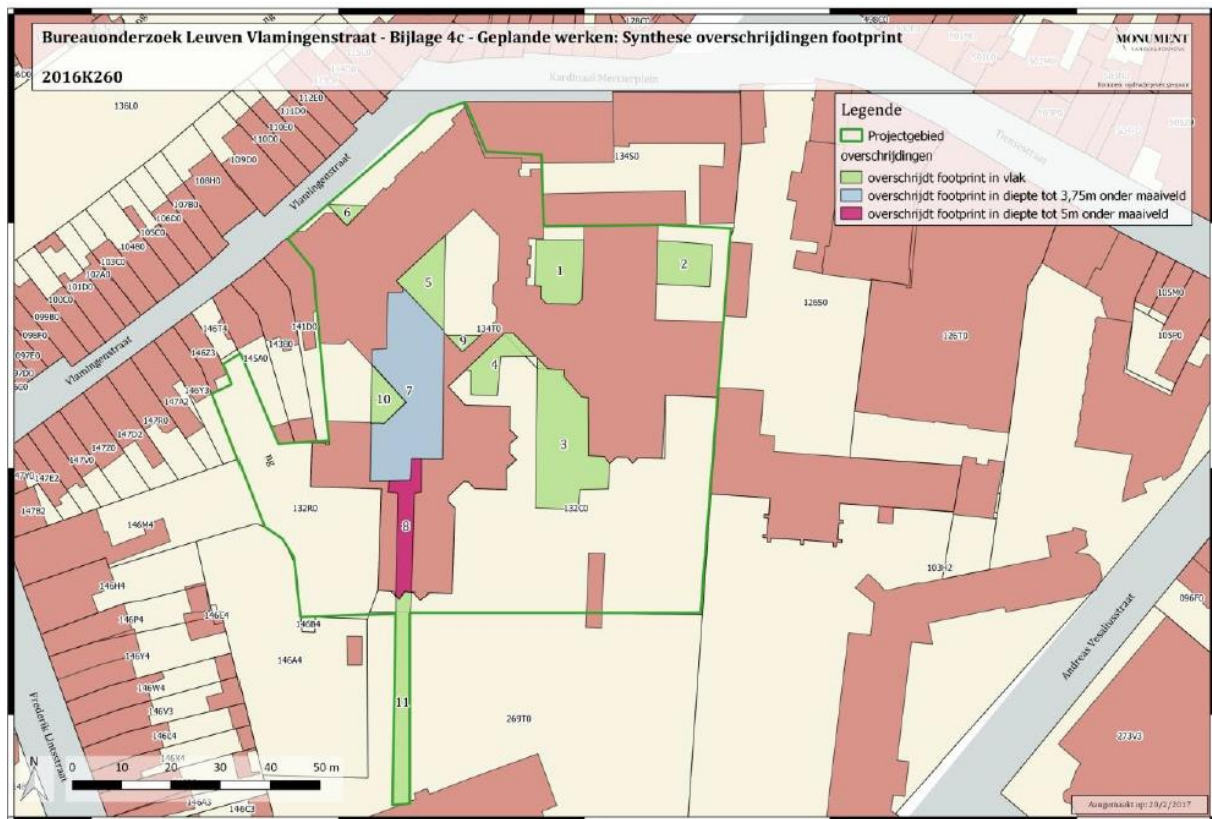
2.5. Bepaling van de maatregelen

Gezien het aantreffen van mogelijke resten van het klooster van de geschoeide karmelietessen en aanwijzingen van oudere leeflagen, wordt verder onderzoek op het onderzoeksterrein geadviseerd, en dit in de vorm van een werfbegeleiding, hetgeen een vorm van opgraving is.

2.5.1. Planafbakening

Gezien de footprint van de kelders van de geplande nieuwbouw deze van de huidige kelders niet steeds overschrijdt, wordt het archeologisch erfgoed niet over het volledige projectgebied bedreigd (zie hoofdstuk 2.6.6. in het verslag van resultaten proefputtenonderzoek). Enkel daar waar kelders dieper of ruimer worden uitgegraven is er een bedreiging voor het archeologisch erfgoed. Er wordt bijgevolg enkel een werfbegeleiding voorzien op plaatsen waar de footprint overschreden wordt (zie figuur 2).

Ongeveer 867m² van de nieuwbouw overschrijdt de huidige footprint in vlak (zie figuur 2: lichtgroene zones), ca. 540m² overschrijdt de huidige footprint in de diepte. Deze laatste overschrijding bestaat uit twee eenheden: een eenheid waarbij de geplande kelder 3,75m onder het maaiveld wordt aangezet (1,15m dieper dan de huidige kelders) (zie figuur 2, lichtblauwe zone), en één waarvan de tunnel 5m onder het maaiveld wordt aangezet (2,40m dieper van de huidige kelders) (zie figuur 2, roze zone).

Figuur 2: Overschrijdingen footprint geplande werken waar archeologische begeleiding noodzakelijk is. (zie bijlage 4c in het verslag van resultaten bureauonderzoek¹ en als bijlage in dit programma van maatregelen).

2.5.2. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is nagaan of er geen archeologische resten worden vernield tijdens de sloop en bouw, of aangetroffen muurresten in verband kunnen worden gebracht met het gasthuis of klooster en of er zich oudere sporen bevinden.

- Wat is de bewaringstoestand van de aangetroffen archeologische resten?
- Kunnen muurresten, andere sporen en vondsten toegeschreven worden aan het 17de eeuwse klooster?
- Kunnen muurresten, andere sporen en vondsten toegeschreven worden aan het Sint-Niklaasgasthuis?
- Kunnen er oudere leeflagen geïdentificeerd worden? Zo ja, wat is hun datering?
- Kunnen er uitspraken gedaan over de ontwikkeling van de site binnen de vroegste geschiedenis van Leuven?
- Zijn er menselijke begravingen? Zo ja, kunnen datering, leeftijd, geslacht... bepaald worden?

¹ ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., VAN RANSBEECK L., 2017.

2.5.3. Plan van aanpak

De geslecteerde zones worden onderzocht aan de hand van een werfbegeleiding, tijdens de sloop of tijdens de bouw.

Binnen de zones waarbij de footprint in diepte wordt overgeschreden, met andere woorden waar de geplande kelders dieper zullen worden aangelegd dan de huidige kelders, dienen de sloopwerken begeleid te worden.

Binnen de zones waarbij de footprint in vlak wordt overschreden, met andere woorden waar de geplande kelders worden aangelegd buiten de huidige kelders, dient de begeleiding te gebeuren in de bouwfase, dus bij het uitgraven van de nieuwe kelders. De werken worden begeleidt tot de maximale verstoringsdiepte is bereikt, of tot op de onverstoorte moederbodem

Dit houdt in dat de werken in de betreffende zones worden uitgevoerd onder begeleiding van minstens één archeoloog (veldwerkleider). Indien archeologische resten worden aangesneden dienen deze verder te worden vrijgelegd, opgekuist en geregistreerd en dit binnen de grenzen van de geplande werken, zowel in ruimte als in diepte. Bij het verder opgraven van sporen dient de veldwerkleider geassisteerd te worden door minstens één archeoloog-assistent en een technisch medewerker.

Om de timing van sloop- en bouwwerken niet te zeer in het gedrang te brengen is goede communicatie en coördinatie tussen de archeoloog, opdrachtgever en aannemer essentieel. De aannemer dient er rekening mee te houden dat de archeologische begeleiding onvermijdelijk een invloed zal hebben op de timing.

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage dienen te voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk. Hierop worden geen afwijkingen voorzien.

2.5.4. Criteria

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

2.5.5. Schatting totale duur

In totaal dient ca. 1407m² archeologisch begeleid te worden, waarbij rekening moet gehouden worden met het feit dat er in kleine zones zal gewerkt worden en dat bij het vooronderzoek werd vastgesteld dat er behoorlijk wat recente verstoring aanwezig is. Daarnaast zal de termijn ook sterk afhankelijk zijn van de timing, planning en vordering van de sloop- en bouwwerken. Een correcte inschatting maken is dus niet evident.

Er wordt geschat dat de werken op 25 werkdagen kunnen uitgevoerd worden, waarbij minstens één archeoloog (veldwerkleider) continu op het terrein aanwezig is wanneer in de betreffende zones werken worden uitgevoerd. Voor de assistent-archeoloog en technisch medewerker worden 20 werkdagen voorzien. Hierbij dient benadrukt dat de termijn ook afhankelijk is van de timing van de algemene bouwwerken. Daarom dient de kostenraming en raming tijdsduur opgevat in vermoedelijke hoeveelheid (VH).

In het geval begravingen worden aangetroffen dient er rekening gehouden te worden met 1 dag extra terreinwerk per aangetroffen begraving. Begravingen worden onder begeleiding/coördinatie van een fysisch antropoloog opgegraven

2.5.6. Kostenraming

De opgraving wordt uitgevoerd door een ploeg bestaande uit een erkend archeoloog (deeltijds), een veldwerkleider (permanent, zowel voor veldwerk als verwerking), een archeoloog-assistent (deeltijds, zowel voor veldwerk als verwerking) en een technisch medewerker (deeltijds, voor veldwerk). Daarnaast dient een fysisch antropoloog op afroep beschikbaar te zijn.

- Veldwerk: 27 000 euro (VH 65 mandagen, incl materiaalkosten)
- Verwerking: 15 000 euro
- Rapportage: 5 000 euro
- Natuurwetenschappelijk onderzoek (te verrekenen som): 20 000 euro
- Conservatie: 2 000 euro

De kostenraming is exclusief grondwerken, grondafvoer, werfinrichting, bemaling en aanwezigheid fysisch antropoloog.

Voor het natuurwetenschappelijk onderzoek wordt rekening gehouden met volgende natuurwetenschappelijke posten:

Waarderingen:

- 10 VH splitsen en waarden macroresten
- 4 VH waardering pollenstalen
- 4 VH röntgenopnames metaal

Analyses:

- 8 VH ¹⁴C-analyses AMS
- 5 VH analyse macroresten
- 4 VH analyse pollenstalen
- 2 VH archeozoölogie (werkdagen)
- 10 VH fysisch antropologie (werkdagen)

2.5.7. Gewenste competenties

In het kader van het onderzoek dient:

- De veldwerkleider te beschikken over minstens 220 werkdagen veldervaring met onderzoek van sites met complexe verticale stratigrafie in stadscontext.
- De archeoloog-assistent te beschikken over minstens 120 werkdagen veldervaring met onderzoek van sites met complexe verticale stratigrafie in stadscontext.
- De technisch medewerker dient niet te beschikken over specifieke competenties.

Daarnaast dient een fysisch antropoloog op afroep beschikbaar te zijn voor het geval menselijke resten worden gevonden.

2.5.8. Risicofactoren

Er zal op alle momenten (voorbereiding en uitvoering) een gedegen overleg moeten zijn tussen de initiatiefnemer, de aannemer bouwwerken en de aannemer archeologie om de werken optimaal op elkaar af te stemmen.

De aannemer houdt er rekening mee dat de archeologische begeleiding onvermijdelijk een invloed zullen hebben op de timing van de werken.

2.6. Deponering

Het archeologisch ensemble zal gedurende en na het afronden van het onderzoek bewaard worden bij Monument Vandekerckhove nv, Oostrozebekestraat 54, 8770 Ingelmunster. Na afronding en oplevering van de rapportage wordt het ensemble

definitief bewaard bij de bouwheer: OCMW Leuven. Bewaring gebeurt conform de bepalingen in de Code Van Goede Praktijk (hoofdstuk 30.2).

2.7 Bibliografie

ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., VAN RANSBEECK L., 2017. *Archeologienota Leuven Vlamingenstraat (prov. Vlaams-Brabant) 2016K260 (ID 1368). Verslag van resultaten bureauonderzoek*, Ingelmunster.

2.8 Bijlagen

Projectcode	2017I115
Onderwerp	Bijlagenlijst
Bijlage	Bijlage 1
Type	Kadaster
Onderwerp	Bijlage 4c - Geplande werken: Synthese overschrijvingen footprint ²
Aanmaakschaal	Ongekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	20/2/2017

² ACKE B., BARTHOLOMIEUX B., VAN RANSBEECK L., 2017.

Bureauonderzoek Leuven Vlamingenstraat - Bijlage 4c - Geplande werken: Synthese overschrijdingen footprint

2016K260

MONUMENT
VANDEKERCKHOVE

Bronnen: opdrachtgever, geopunt

Legende

- Projectgebied
- overschrijdt footprint in vlak
- overschrijdt footprint in diepte tot 3,75m onder maaiveld
- overschrijdt footprint in diepte tot 5m onder maaiveld

174000

173950

173900

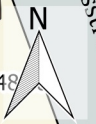
173650

173700

173750

173800

173850

Aangemaakt op: 20/2/2017

